

Sprawiedliwa transformacja w toku

Inspirujące projekty z szansą na realizację

Bankwatch
Network

Polska
Zielona
Sieć

“Re-skilling: zielona transformacja”

Region: miasto Bytom

Zakres tematyczny: wsparcie górników z Kopalni Węgla Kamiennego Centrum w zmianie pracy

Finansowanie: Projekt został przygotowany w odpowiedzi na nabór na przedsięwzięcia pilotażowe zorganizowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Planowany wówczas koszt projektu to ok. 5 mln. zł.

Opis: Odejście z kopalni nie musi oznaczać bezrobocia – to założenie przyświecało niezrealizowanemu projektowi przekwalifikowania górników na potrzeby zielonego budownictwa. Choć program nie wszedł w życie, jego założenia mogą stanowić inspirację dla podobnych inicjatyw w regionach objętych transformacją energetyczną.

Na tym pomysle zyskaliby wszyscy. Program przekwalifikowania opierał się na aktywnym zarządzaniu lokalnym rynkiem pracy, tak aby pracownicy odchodzący z sektora górniczego mogli płynnie przejść do dynamicznie rozwijającej się branży budowlanej. Kluczowym elementem przedsięwzięcia była organizacja szkoleń już w trakcie okresu wypowiedzenia. Pozwalałoby to górnikom zdobyć nowe kwalifikacje bez przerywania ciągłości zawodowej i bez ryzyka nawet chwilowego bezrobocia.

Zyskaliby również pracodawcy, którzy mogliby liczyć na pełny zwrot kosztów za czas, jaki ich pracownicy przeznaczali na udział w szkoleniach. Wraz z ukończeniem kursów pracownik miał też kończyć zatrudnienie w kopalni i podpisywać nową umowę z firmą budowlaną. Istotnym elementem całego modelu była także gwarancja tzw. bonu na przekwalifikowanie, który miał zrekompensować ewentualne różnice w wynagrodzeniu na starcie nowej ścieżki zawodowej.

Szkolenia miały koncentrować się przede wszystkim na tzw. „zielonych kompetencjach” — umiejętnościach związanych z energooszczędnymi i proekologicznymi technologiami budowlanymi. Co więcej, w wielu przypadkach kursy mogłyby być skrócone, ponieważ część kwalifikacji zdobytych w kopalni pokrywa się z praktycznymi umiejętnościami potrzebnymi w nowoczesnym budownictwie.

Dodatkowo planowano przeznaczyć około 4,6 mln złotych na remonty i inwestycje budowlane, które mogłyby posłużyć jako przestrzeń do praktycznego szkolenia nowych pracowników, przy jednoczesnym wykorzystaniu ich pracy dla celów społecznych.

Status projektu: Projekt został przygotowany w 2021 roku na potrzeby konkursu, ale w wyniku konfliktu na tle politycznym, nie został zakwalifikowany. Był dobrze opracowany i próbowano go wykorzystać, ale na drodze tym razem stanęła biurokracja.

“Szkoda nam było czasu na udowadnianie wszystkim, że ten projekt jest fajny” - mówi Grzegorz Tomczak, dyrektor PUP w Bytomiu, współautor pomysł.

W międzyczasie, zmieniła się sytuacja. Kopalnia znajduje się w trakcie likwidacji i boryka się raczej z niedoborem pracowników. Zmieniły się też priorytety – obecnie największym wyzwaniem jest zagospodarowanie pracowników branży okołogórnictwej, którzy wkrótce mogą stracić zatrudnienie. Jednocześnie pojawiły się nowe instrumenty finansowe, które umożliwiły realizację części pomysłów zawartych w pierwotnym projekcie.

Ewaluacja: Projekt był przemyślany, dobrze zaprojektowany i odpowiadał na aktualne potrzeby rynku pracy. Jego głównym celem było wsparcie górników w płynnym przejściu z pracy w kopalni do zatrudnienia w branży budowlanej, która wówczas notowała wysokie zapotrzebowanie. Przejście miało uwzględniać potrzeby wszystkich stron: pracownika, dotychczasowego i przyszłego pracodawcy – każda z nich miała zapewnione odpowiednie wsparcie.

Niektóre elementy projektu funkcjonują dziś w rozproszonej formie w różnych programach realizowanych w województwie śląskim, choć nie wywodzą się bezpośrednio z niego. Przykładowo, dzięki środkom z Funduszu Górnośląskiego można uzyskać dotacje do 10 tys. zł na studia podyplomowe oraz do 5 tys. zł na szkolenia umożliwiające zdobycie nowych kwalifikacji.

Największą zaletą projektu było stworzenie zrównoważonego systemu przekwalifikowania, stanowiącego alternatywę dla wysokich odpraw. W przeszłości podobne świadczenia nie przynosiły oczekiwanych rezultatów i mogły prowadzić do negatywnych skutków społecznych, nawet mimo rosnącej świadomości. Zaproponowany model zakładał płynne przejście do nowej branży, co miało dawać trwalszy efekt.

Choć projekt nie został zrealizowany w Bytomiu, jego koncepcja wciąż może znaleźć zastosowanie w innych regionach górniczych. Warunkiem jest budowa silnego partnerstwa – np. z udziałem powiatowego urzędu pracy, urzędu marszałkowskiego i władz lokalnych. Warto również rozważyć utworzenie instytucji koordynującej działania na poziomie krajowym, np. pełnomocnika rządu ds. sprawiedliwej transformacji.

Informacje zostały pozyskane od Grzegorza Tomczaka, dyrektora PUP w Bytomiu.

Innowacja dla Odry

Pilotażowa instalacja odsalania wody kopalnianej

Region: rzeka Odra

Finansowanie: informacje nieujawnione

Opis: Odsalanie wód kopalnianych może stać się realnym narzędziem ochrony Odry. Nowa technologia opracowana przez naukowców z Politechniki Wrocławskiej zostanie przetestowana w warunkach przemysłowych w ramach pilotażowego projektu z udziałem sektora górniczego.

Testowana technologia, opracowana przez Politechnikę Wrocławską, opiera się na procesie destylacji z użyciem energii odnawialnej pozyskiwanej z ciepła powietrza atmosferycznego – w przeciwieństwie do tradycyjnych, energochłonnych metod.

Na razie szczegóły są owiane tajemnicą. Wiadomo jedynie, że pilotaż zostanie przeprowadzony we współpracy z jednym z zakładów wydobywczych i potrwa półtora roku. W tym czasie oceniona zostanie efektywność rozwiązania oraz możliwości jego zastosowania na większą skalę. W projekt zaangażowana jest również Polska Grupa Górnicza.

Status: przygotowanie do pilotażu

Ewaluacja: Do Odry trafiają słone ścieki m.in, z kopalń węgla kamiennego, a nadmierne zasolenie jest jednym z głównych problemów polskich rzek. Katastrofa ekologiczna, która rozpoczęła się latem 2022 roku na Odrze, spowodowała masowe wymieranie ryb i mięczaków.

Trwają śledztwa prowadzone zarówno przez polskie, jak i niemieckie służby, mające na celu ustalenie przyczyn tragedii. W związku z tym niezbędne są działania, które pozwolą poprawić jakość wody w Odrze i zapobiec podobnym katastrofom w przyszłości.

Na tym etapie trudno jednoznacznie ocenić, czy opisywany projekt przyczyni się do osiągnięcia tego celu, ponieważ testowana będzie zupełnie nowa technologia odsalania wody. Pozytywnym sygnałem jest jednak współpraca rządzących ze środowiskiem naukowym, a w szczególności Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz Politechniki Wrocławskiej. Obecnie koszty odsalania rzek są bardzo wysokie. Proponowana metoda pozwoliła by na znaczną redukcję wydatków i szersze zastosowanie.

Informacje zostały przekazane przez Szymona Tumielewicza i Louisa Courseau z Departamentu Strategii i Analiz Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Dofinansowane przez Unię Europejską. Poglądy i opinie wyrażone w przewodniku należą wyłącznie do autorów, nie muszą odzwierciedlać poglądów i opinii Unii Europejskiej oraz CINEA. Unia Europejska lub grantodawca nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Supported by:

Federal Ministry
for Economic Affairs
and Climate Action

European
Climate Initiative
EUKI

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Ten projekt jest częścią Europejskiej Inicjatywy Klimatycznej (EUKI), instrumentu Niemieckiego Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Działań na rzecz Klimatu (BMWK). Za opinie wystosowane w powyższym przewodniku odpowiedzialność ponoszą autorzy, nie muszą one odzwierciedlać poglądów Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Działań na rzecz Klimatu (BMWK).

Zdjęcia na okładce: Canva

Projekt: Gosia Zubowicz-Thull

zielonasiec.pl
bankwatch.org
